

NUÔI HƯƠNG SAO CHO THU NHẬP CAO

THÁI TOÀN

Cửu chiến binh (CCB) Nguyễn Viết Nghĩa - 73 tuổi ở thôn Hiền Lộc, xã Duy Ninh là người đầu tiên nuôi hương sao ở huyện Quảng Ninh và từ nuôi hương sao gia đình ông và gia đình các thành viên khác trong Hợp tác xã (HTX) nuôi hương sao đều đã xóa được đói, ai cũng giàu lên.

Năm 1963, thanh niên Nguyễn Viết Nghĩa lên đường nhập ngũ. Trong hai năm, từ 1967 đến 1969 ông tham gia đánh Mỹ tại chiến trường Trị Thiên Huế, Tết Mậu Thân 1968 ông bị thương, đến năm 1975 ông được chuyển ngành. Những năm ở Nghệ An, ông và bà Lê Thị Cầu - vợ ông đã học hỏi và nắm bắt được kỹ thuật nuôi hương sao, sau đó, gia đình ông chuyển về “nơi chôn nhau cắt rốn” ở Hiền Lộc để sinh sống. Ông làm chuồng và ra Nghệ An mua 2 con hương giống về nuôi, năm sau, ông mua tiếp 2 con nữa. Thấy việc nuôi hương sao lãi nhiều, một số gia đình ở xã Duy Ninh và các xã lân cận như ở Hàm Ninh, Vĩnh Ninh, Hiền Ninh cũng đến mô hình ông Nghĩa tham quan, học hỏi kỹ thuật chăn nuôi hương và ra Hà Tĩnh, Nghệ An mua giống về nuôi. Năm 1996, được Hội Nông dân huyện tạo điều kiện, ông Nguyễn Viết Nghĩa đứng ra thành lập Chi hội nuôi hương sao với 9 hộ nuôi. Ông Nghĩa cho biết: “Trong quá trình nuôi hương sao, tôi và các hộ nuôi tuyên truyền, vận động các hộ nông dân khác cùng nuôi, mới đầu gia đình ai còn khó khăn về kinh tế, tôi và các hộ nuôi hương khác hỗ trợ nguồn vốn, giúp con giống và tư vấn kỹ thuật để cùng nuôi. Đến năm 2010, chúng tôi thành lập HTX nuôi hương và năm 2012, chuyển đổi HTX theo Luật HTX, tôi được bầu làm Chủ tịch Hội đồng quản trị kiêm Giám đốc HTX với 18 thành viên, trong đó có 8 gia đình thành viên do CCB làm chủ hộ, nuôi

95 con hương”. HTX nuôi hương sao ở huyện Quảng Ninh là mô hình kinh tế tập thể, phát triển chăn nuôi theo hướng liên kết hộ gia đình. Quá trình nuôi hương, các thành viên HTX luôn liên hệ với nhau, hỗ trợ nhau về nguồn lực, lập tổ cắt nhung, thị trường tiêu thụ sản phẩm và đã được Trung tâm Khuyến nông huyện Quảng Ninh tập huấn chuyển giao kỹ thuật từ khâu làm chuồng đến thức ăn, phòng trừ dịch bệnh cho hương... Mỗi con hương sao thích ứng với chuồng nuôi có diện tích 4m², chuồng được làm chắc chắn. Nuôi hương sao cần thực hiện 3 sạch: ở sạch, ăn sạch và uống sạch. Do đó, chuồng trại phải thường xuyên vệ sinh, thức ăn cũng cần rửa sạch trước khi cho ăn. Theo ông Nghĩa, người nuôi thực hiện đảm bảo các quy trình kỹ thuật thì hương ít khi bị dịch bệnh. Con hương thích ăn 100 thứ lá, cỏ và cây chuối (thái nhỏ trộn cám gạo), cây ngô, cây lạc; củ khoai, củ cà rốt; quả mít, sung, vò và hạt lạc, hạt ngô... Hương sao ăn không nhiều, mỗi con chỉ ăn từ 3 đến 4 kg cỏ, lá, củ mỗi ngày.

Sau hai năm chăm sóc, hương cái bắt đầu sinh sản và hương đực bắt đầu ra nhung. Khi hương đực mọc nhung, chế độ chăm sóc cần chú trọng hơn như ngoài việc cho hương đực ăn thức ăn thông thường, cần bổ sung thêm thức ăn nhiều dinh dưỡng như chuối, cám, ngô hạt, củ cà rốt, đu đủ... nhưng mới có chất lượng tốt hơn. Từ tháng Chạp (âm lịch) năm trước lộc nhưng bắt đầu ra đến tháng Giêng năm sau mới cắt nhung. Nhưng hương là nguồn dược liệu quý không những đối với nền y học cổ truyền mà còn có vai trò quan trọng trong y học hiện đại. Nhưng hương của HTX chủ yếu bán ở dạng thô hoặc thái mỏng, tán nhỏ để bồi bổ sức khỏe. Mỗi con hương đực mỗi năm cho cắt nhung 2 lần, khoảng 2kg, có con cho cắt nhung một lần

Mô hình nuôi hươu sao của cựu chiến binh Nguyễn Viết Nghĩa

Ảnh: T.T

khoảng 1,2kg. Nhưng hiện tại, HTX quy định bán giá bình quân 15 triệu đồng/kg; nuôi mỗi con hươu đực từ khi bắt đầu cắt nhung đến khoảng 20 năm sau mới khai thác hết nhung. Hầu hết nhung cắt bán đều có khách là người tiêu dùng, các nhà thuốc đông y hoặc các thương lái đặt trước, nhiều lúc nhưng không đủ để bán, giá bán nhưng luôn ổn định. Chỉ tính riêng thu nhập từ nhung, bình quân mỗi năm gia đình ông Nguyễn Viết Nghĩa thu vào 170 triệu đồng, trừ chi phí, lãi ròng 120 triệu đồng. Khi hươu cái bắt đầu sinh sản, mỗi năm mỗi con đẻ một lần, sau 3 tháng, mỗi con hươu giống có giá khoảng 5 triệu đồng, nuôi từ một năm đến hai năm, mỗi con bán từ 10 triệu đến 12 triệu đồng. Ngoài việc phát triển chăn nuôi của hộ gia đình, hươu giống của HTX còn được xuất bán ra các huyện trong tỉnh như ở Lệ Thủy, Bố Trạch, Quảng Trạch và bán ra các tỉnh bạn như ở Quảng Trị, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Rạch Giá...

Trước khi chưa nuôi hươu, có 4 hộ gia đình còn thuộc diện hộ nghèo ở địa phương, sau khi nuôi hươu, kể từ khi bắt đầu bán nhung, bình

quân mỗi hộ có thu nhập từ 15 triệu đồng đến 20 triệu đồng, những năm tiếp theo thu nhập càng cao hơn. Ngoài gia đình ông Nghĩa, gia đình các CCB khác như ông Trần Văn Hà ở thôn Dinh Mười, xã Gia Ninh, ông Võ Văn Phận ở thôn Bình Thôn, xã Tân Ninh, ông Lê Đức Tuyên ở thị trấn Quán Hàu và tất cả các thành viên khác của HTX đều đã xóa được đói, xóa được nghèo, gia đình ai cũng giàu lên, có của ăn của để, xây mới hoặc nâng cấp lại nhà cửa, sắm sửa các tiện nghi trong nhà và nuôi con học hành tiến bộ. Năm 2018, các thành viên HTX bán được hơn 86kg nhung, thu về 1,3 tỷ đồng. Các thành viên HTX góp cổ phần xây dựng HTX mỗi hộ 70 triệu đồng, riêng gia đình ông Nguyễn Viết Nghĩa có cổ phần 100 triệu đồng. Với trên 23 năm nuôi hươu, có nhiều kinh nghiệm, ông Nguyễn Viết Nghĩa chia sẻ thêm: “Nuôi hươu sao không khó nhưng phải nắm đặc tính của con hươu, đặc biệt chú ý chế độ ăn, uống, thời gian nghỉ dưỡng và sự thay đổi thời tiết để có hướng điều chỉnh phù hợp với sự phát triển của con hươu thì việc nuôi hươu sao sẽ cho thu nhập cao” ■